

## Frá gestaritstjóra

Þann 16. október 2021 stóð Vigdísarstofnun, í samstarfi við Reykjavík bókmenntaborg UNESCO og Gljúfrastein, fyrir málþingi við Háskóla Íslands undir yfirskriftinni „Skáldið, taúið og dulspekin“. Tilefni málþingsins var að á árinu voru liðin 100 ár frá útgáfu fyrstu íslensku útleggingarinnar á kínverska fornritinu *Bókinni um veginn* eða *Dao De Jing* 道德經 eins og það heitir á frum málinu. Rit þetta hefur síðan verið þýtt fjórum sinnum til viðbótar á íslensku, þar af einu sinni úr fornkínversku undir titlinum *Ferlið og dygðin*, en þessi fyrsta endursögn eftir bræðurna Jakob J. Smára og Yngva Jóhannesson hefur þó jafnan notið mestrar hylli meðal íslenskra lesenda og er ein líkleg ástæða þess að Halldór Kiljan Laxness skrifaði formála að annarri útgáfu þýðingarinnar sem út kom árið 1971 eða á 50 ára afmæli hennar.

Erindin á málþinginu snerust flest um áhrif heimspeki daoismans á verk Halldórs og túlkanir hans sjálfs á hugmyndum hennar en einnig var leitað fanga víðar í íslenskri bókmenntasögu og grafið fyrir um annars konar dulspekileg áhrif á Nóbelskáldið, t.d. frá indverska spekingnum Rabindranath Tagore sem naut mikilla vinsælda á Íslandi á fyrri hluta 20. aldar. Skemmst er frá því að segja að málþingið heppnaðist svo vel að ákveðið var að leita til ritnefndar *Milli mála* við Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur og falast eftir því að gefið yrði út sérrit með greinum sem þátttakendur á málþinginu ynnu út frá erindum sínum. Þessu var afar vel tekið beggja megin borðs og nú, tveimur árum síðar, lítur sérritið dagsins ljós með lengri og ítarlegri greinum eftir sjö af átta fyrirlesurum málþingsins frá árinu 2021.

Hinum mikla fjölda íslenskra og erlendra sérfræðinga um verk Halldórs Laxness hefur að sjálfsgöðu ekki yfirsést að heimspeki

daoismans reyndist vera honum talsverður innblástur og í gegnum tíðina hafa margir þeirra vikið að þeim áhrifum í umfjöllun sinni um höfundarverk hans. En hvorki er sjálfgefið né eðlilegt að hald-bær þekking á daoisma eða annarri asískri heimspeki og verkum Nóbelskálldsins eigi samleið hjá einum og sama fræðimanni. Af þessum sökum hefur skort nokkuð á dýpri og markvissari úttekt á þessum áhrifum og viðtækari merkingu þeirra í höfundarverki hans. Þar að auki gerði Halldór sjálfur þá heimspeki sem er að finna í bæði *Bókinni um veginn* og verkum Tagores að umfjöllunarefni sínu í fáeinum styttri ritsmíðum en um þær hefur ekki verið ýkja mikið fjallað.

Höfundar *Dao De Jing* hvetja lesendur sína til að beina athygli sinni að þeim þáttum veruleikans sem við hneigjumst til að veita litla eða enga athygli, t.d. tóminu í herbergi eða drykkjaríláti, sem þó gerir okkur kleift að nota þau sem slík. Segja má að í þessu sér-riti *Milli mála* sé sjónum sérstaklega beint að ákveðnu „tómi“ í höfundarverki Halldórs Laxness. Hér er þó ekki ætlunin að veita tóminu aðeins athygli heldur einnig að fylla í það, að minnsta kosti að nokkru leyti. Það er von ritstjóra að greinum sérritsins sýni lesendum þess fram á hversu mikilvægt þetta tóm er og að þeim verði öðrum hvatning til frekari rannsókna um þetta eða skyld efni.

*Geir Sigurðsson*